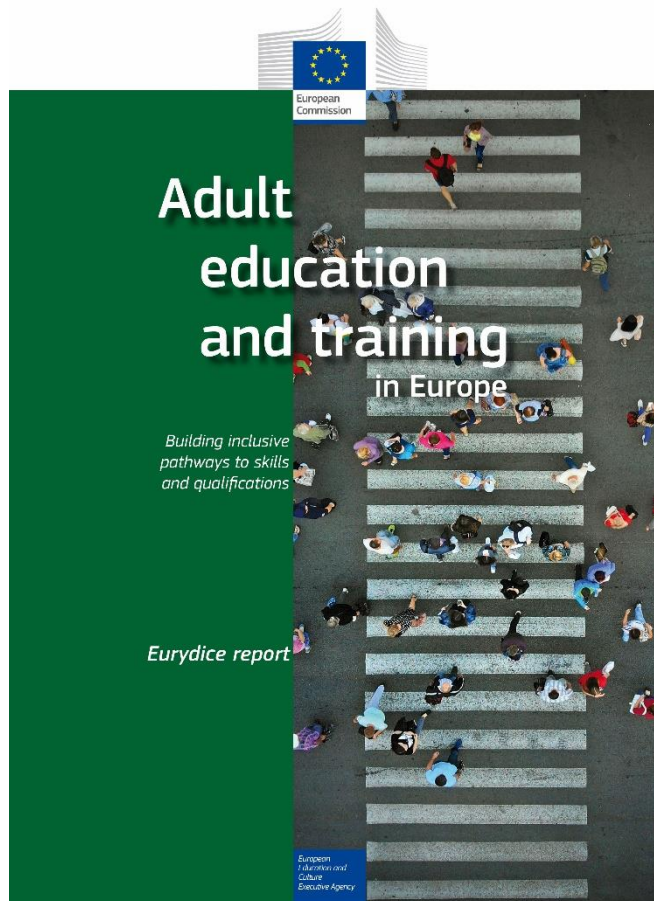

Eurydice

Better knowledge for better education policies

Εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στην Ευρώπη: Οικοδόμηση συμπεριληπτικών διαδρομών ως προς τις δεξιότητες και τα προσόντα

Η συνεχής ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για όλους. Ωστόσο, δεν συμμετέχουν όλοι οι ενήλικες στη δια βίου μάθηση. Ιδίως οι ενήλικες με χαμηλότερα επίπεδα προσόντων, έχουν λιγότερες πιθανότητες να λάβουν μέρος στην εκπαίδευση και την κατάρτιση από εκείνους με υψηλότερα επίπεδα προσόντων. Αυτό προκαλεί ανησυχία, ειδικά στη σημερινή εποχή που χαρακτηρίζεται από ραγδαίες αλλαγές, οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις, αυξημένη ψηφιοποίηση και τον αντίκτυπο της πανδημίας.

Τα πιο πάνω, όπως και τα ακόλουθα ευρήματα, αναφέρονται στην πρόσφατη έκθεση του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ με τίτλο [«Εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στην Ευρώπη: Οικοδόμηση συμπεριληπτικών διαδρομών ως προς τις δεξιότητες και τα προσόντα»](#):

- Το 2019, το 21,6 % των ενηλίκων ηλικίας 25-64 ετών στην ΕΕ (51,5 εκατομμύρια άτομα ή περίπου ένας στους πέντε ενήλικες) είχαν εκπαιδευτικό επίπεδο κάτω από το επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μερικοί από αυτούς τους ενήλικες εγκατέλειψαν το εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς καν να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτό το πολύ χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης αφορά στο 5,3 % των ενηλίκων στην ΕΕ (12,5 εκατομμύρια άτομα). Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης επηρεάζονται περισσότερο από τα χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού (βλ. Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.1, Σχήμα 1.1).
- Περίπου το 40 % των ενηλίκων στην ΕΕ κινδυνεύει από τον ψηφιακό αποκλεισμό. Αυτοί οι ενήλικες έχουν είτε χαμηλές είτε καθόλου ψηφιακές δεξιότητες, ή πρακτικά δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο (βλ. Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.2.2, Εικόνα 1.5).
- Η συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι άνιση σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, με τις σκανδιναβικές χώρες και ορισμένες χώρες της δυτικής Ευρώπης να καταγράφουν γενικά ποσοστά συμμετοχής που υπερβαίνουν τον μέσο όρο της ΕΕ (βλέπε Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.3.2, σχήματα 1.6 και 1.7).
- Υπήρξε μια αργή αλλά σταθερή αύξηση της συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, με τον μέσο όρο της ΕΕ να αυξάνεται από 7,9 % το 2009 σε 10,8 % το 2019. Ωστόσο, το 2020, το έτος που σηματοδοτείται από την πανδημία COVID-19, η συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση μειώθηκε σχεδόν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, με τον μέσο όρο της ΕΕ να μειώνεται στο 9,2 % (βλέπε Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.3.2).
- Τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα φαίνεται να είναι ισχυρός καθοριστικός παράγοντας της συμμετοχής στην εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, οι ενήλικες με χαμηλά προσόντα συμμετέχουν λιγότερο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση από εκείνους με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης (βλ. Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.3.3, Σχήμα 1.10).
- Κατά μέσο όρο σε ολόκληρη την ΕΕ, το 3,2 % των ενηλίκων πέτυχαν ανώτατα προσόντα κατά την ενηλικίωση. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, ο αριθμός υπερβαίνει το 10 % (Φινλανδία, Ολλανδία και Δανία στην ΕΕ, Νορβηγία, Ισλανδία και Ελβετία εκτός ΕΕ). Σε αυτές τις χώρες, η εκπαίδευση και η κατάρτιση ενηλίκων συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση των επιπέδων προσόντων του πληθυσμού (βλέπε Κεφάλαιο 1, Ενότητα 1.3.4, σχήμα 1.11).
- Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν επί του παρόντος στρατηγικά έγγραφα πολιτικής ή άλλες βασικές πρωτοβουλίες πολιτικής που στοχεύουν στην υποστήριξη ενηλίκων με χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων ή προσόντων. Αυτές οι πρωτοβουλίες πολιτικής προάγουν, για παράδειγμα, την πρόσβαση σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης κατάρτισης ή οικονομική υποστήριξη ή κίνητρα για αύξηση της συμμετοχής (βλ. Κεφάλαιο 2, Ενότητα 2.2.1, Σχήμα 2.2 και Ενότητα 2.2.2).

- Περίπου το ήμισυ όλων των ευρωπαϊκών χωρών αναφέρουν ότι έχουν θέσει - είτε σε έγγραφα στρατηγικής πολιτικής είτε σε άλλες βασικές πρωτοβουλίες πολιτικής - εθνικούς στόχους που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την κατάρτιση ενηλίκων με χαμηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων ή προσόντων (βλ. Κεφάλαιο 2, Ενότητα 2.2.3 , Εικόνα 2.3).
- Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες εργάζονται για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου εθνικού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων (NQF), πράγμα που σημαίνει ότι, όπως και τα κύρια επίσημα προσόντα, τα NQF θα περιλαμβάνουν όλο και περισσότερα προσόντα που απονέμονται από ιδιωτικούς παρόχους, τομείς, εταιρείες και διεθνείς φορείς (βλ. Κεφάλαιο 3, Ενότητα 3.1.3, Εικόνα 3.1).
- Υπάρχουν διάφορα μέτρα οικονομικής στήριξης σε ολόκληρη την Ευρώπη που μπορούν να βοηθήσουν στην κάλυψη του κόστους της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ενηλίκων. Ωστόσο, μόνο λίγες χώρες έχουν οικονομικά κίνητρα που στοχεύουν ρητά σε ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης ή τους προσφέρουν προνομιακή μεταχείριση σε σύγκριση με άλλες ομάδες. Όταν υπάρχει, η υποστήριξη απευθύνεται είτε σε ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης είτε σε εργοδότες που επενδύουν στην εκπαίδευση και κατάρτιση αυτών των ενηλίκων (βλ. Κεφάλαιο 4, Ενότητα 4.2.3, Εικόνες 4.3 και 4.4).
- Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η χρηματοδότηση της ΕΕ χρησιμοποιείται ευρέως για την υποστήριξη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένων ευκαιριών εκμάθησης για ενήλικες με χαμηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων και εκείνους με χαμηλά επίπεδα ή χωρίς προσόντα (βλ. Κεφάλαιο 4, Ενότητα 4.3 και Παράρτημα II).
- Τους πρώτους μήνες μετά το ξέσπασμα του COVID-19, οι δημόσιες αρχές σε ολόκληρη την Ευρώπη υποστήριξαν μια σειρά πρωτοβουλιών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένου του τομέα εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων. Ορισμένες από αυτές τις πρωτοβουλίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να αποτελέσουν μόνιμα και θεσμοθετημένα στοιχεία των συστημάτων εκμάθησης ενηλίκων (βλ. Κεφάλαιο 5, Ενότητα 5.2.2).
- Η μορφοποίηση, η οποία αναφέρεται στη διάσπαση προσόντων ή/και προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε μικρότερες Ενότητες ή μονάδες, έχει πλέον καθιερωθεί σε πολλά ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων (βλ. Κεφάλαιο 5, Ενότητα 5.3, Εικόνα 5.3).
- Οι πιστώσεις είναι σήμερα ευρέως διαδεδομένες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά εξακολουθούν να είναι ασυνήθιστες στην εκπαίδευση ενηλίκων και την κατάρτιση εκτός τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (βλ. Κεφάλαιο 5, Ενότητα 5.4, Σχήμα 5.4).
- Σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν πλέον θεσπίσει ορισμένες ρυθμίσεις για την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης. Αυτό σημαίνει ότι γίνεται ευκολότερο για τους ενήλικες να αξιοποιήσουν διαφορετικούς τύπους μάθησης, συμπεριλαμβανομένων μικρότερων μη τυπικών μαθημάτων ή μάθησης που λαμβάνει

χώρα κατά τη διάρκεια μιας σειράς καθημερινών δραστηριοτήτων, όπως στον εργασιακό χώρο (βλ. Κεφάλαιο 6, Ενότητα 6.3.1, Εικόνα 6.3).

- Σε ολόκληρη την Ευρώπη, η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης οδηγεί σε διαφορετικά αποτελέσματα προσόντων. Σε ορισμένες χώρες, η διαδικασία μπορεί να οδηγήσει σε πλήρη επίσημα προσόντα, ενώ σε άλλες χώρες είναι δυνατή η απόκτηση μόνο τμημάτων τυπικών προσόντων και/ή μη τυπικών πιστοποιητικών. Σε περιορισμένο αριθμό χωρών, καμία από τις δύο επιλογές δεν είναι δυνατή (βλ. Κεφάλαιο 6, Ενότητα 6.3.1, Σχήμα 6.4).

- Το 2016, περίπου το 80 % των ενηλίκων σε όλη την Ευρώπη που δεν συμμετείχαν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση ανέφεραν ότι δεν το επιθυμούν. Τα ποσοστά ήταν υψηλότερα μεταξύ των ενηλίκων με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης (ISCED 0-2) από ότι μεταξύ εκείνων που διαθέτουν προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5-8) (βλ. Κεφάλαιο 7, Ενότητα 7.2, Σχήμα 7.1).

- Παρόλο που οι δημόσιες εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ευκαιρίες μάθησης ενηλίκων είναι ευρέως διαδεδομένες σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι δημόσιες επιδοτούμενες δραστηριότητες προώθησης που ενθαρρύνουν ενήλικες με χαμηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων ή προσόντων να συμμετάσχουν σε ευκαιρίες μάθησης, αναφέρονται μόνο από τις μισές ευρωπαϊκές χώρες (βλ. Κεφάλαιο 7, Ενότητα 7.4, Εικόνα 7.4).

- Οι δημόσιες ή δημόσια επιδοτούμενες υπηρεσίες καθοδήγησης είναι ευρέως διαδεδομένες σε όλη την Ευρώπη. Περιλαμβάνουν υπηρεσίες προσωπικής καθοδήγησης που περιλαμβάνουν με τη σειρά τους άμεση επαφή με έναν σύμβουλο, καθώς και εργαλεία αυτοβοήθειας. Τα τελευταία παρέχουν γενικές πληροφορίες σχετικά με τις ευκαιρίες εκμάθησης ενηλίκων και/ή τις επιλογές της αγοράς εργασίας, τις οποίες οι ενήλικες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ανεξάρτητα. Ωστόσο, συγκεκριμένα εργαλεία καθοδήγησης αυτοβοήθειας που απευθύνονται σε ενήλικες με χαμηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων ή προσόντων υπάρχουν μόνο σε πολύ λίγες ευρωπαϊκές χώρες (βλ. Κεφάλαιο 8, Ενότητα 8.3, Σχήμα 8.7).